

Innspill til Meld. St. 11 – Strategi for økt selvforsyning av jordbruksvarer må ses i sammenheng med sjømatens betydning for matvareberedskapen i Norge

Biomarint forum er en samarbeidsarena som består av LO med forbundene Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN), Industri Energi, Fellesforbundet, Norsk Sjømannsforbund og Norsk Sjøoffisersforbund. NHO med landsforeningene Sjømat Norge og Norsk Industri, samt Norges Fiskarlag og Fiskebåt. Sammen representerer vi det brede spekteret av sjømatbedrifter, rederier, leverandørbedrifter og ansatte, fiskere og sjøfolk på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden i hele den biomarine verdikjeden.

Gjennom de siste årene har vi fått erfaring med både pandemi og krig i Europa og Midtøsten. I tillegg truer klimarelatert tørke og ekstremvær matproduksjon, noe som kan gi mer usikre globale forsyningskjeder. Det har ført til økt fokus og ny forståelse for nasjonal kriseberedskap og krisehåndtering, og ikke minst tydeliggjort behovet for gode beredskapsplaner for matforsyning. Fremover må vi i større grad omstille oss fra "just in time" til mer "just in case". Det er derfor prisverdig at regjeringen kommer med en melding til Stortinget som understreker betydningen av egen matproduksjon som en viktig del av beredskapen mot kriser i Norge. Det er bra at jordbrukets betydning for selvforsyningen her blir godt belyst, men for Biomarint forum fremstår det både underlig og unaturlig at sjømatens betydning for egen matvareforsyning vies lite eller ingen oppmerksomhet.

Fiskeri- og havbruksnæringen i Norge

Fiskeri- og havbruksnæringen er i dag Norges nest største eksportnæring (SSB) og spiller en helt avgjørende rolle for bosetting, sysselsetting og næringsutvikling langs hele kysten. I tillegg er f.eks. den havgående fiskeflåten viktig for å sikre norsk suverenitet i en stadig mer krevende geopolitisk situasjon, ikke minst i nordområdene. Det er 86 000 personer sysselsatt innen fiskeri- og havbruk med tilknyttet bearbeidingsindustri, leverandører og salg (Nofima 2023). Norge eksporterte 2,8 millioner tonn sjømat til 153 land i 2023, noe som tilsvarer 39 millioner måltider hver eneste dag, hele året. I en eventuell krigs- eller krisesituasjon er det åpenbart at mer av sjømaten vil kunne gå til å mette egen befolkning.

Sjømatens betydning for befolkningens matvaresikkerhet må løftes

I studier av matvareberedskap opererer man typisk med de to begrepene «selvforsyningsgrad» og «dekningsgrad». Selvforsyningsgraden beskriver hvor stor andel av maten vi spiser her i landet, som også er produsert her. Dekningsgraden beskriver hvor stor andel av matinntaket som kan dekkes av mat vi produserer i landet. Siden vi eksporterer rundt 95% av all sjømaten vi produserer vil sjømatens rolle i nasjonal matvareberedskap falle inn under dekningsgradbegrepet. Når regjeringen i Stortingsmeldingen ensidig fokuserer på selvforsyningsgrad, risikerer vi å miste av syne helheten i norsk matvareproduksjon og den avgjørende rollen som sjømatsektoren vil ha for befolkningens matvaresikkerhet i en krise. Biomarint forum mener dette er svært uheldig og at det gir et feilaktig bilde matvareberedskapen i Norge.

Ny studie for Nærings- og fiskeridepartementet viser hva sjømaten betyr i en krise

Dette bekreftes også i en ny studie for Nærings- og fiskeridepartementet (Menon 2023), som viser et helt annet bilde av sjømatens betydning for matvaresikkerhet enn det vi får servert både i Helsedirektoratets siste matforsyningsstatistikk fra 2022 og i Totalberedskapskommisjonens rapport og vurderinger fra juni 2023. I rapporten til Nærings- og fiskeridepartementet peker Menon på at sjømatens beredskapspotensial er enormt, både for Norge og for våre naboland i Europa. Norges befolkning har et gjennomsnittlige dagsbehov for energi på 2350 kcal. Sjømaten som produseres i Norge i dag dekker alene 76 prosent av dette behovet. Oppdrettslaks- og ørret står for omtrent to tredeler av det potensielle kaloribidraget. Blant de villfangede fiskeslagene er særlig sild og makrell energirik fisk som vi fangster mye av. Her er det grunn til å minne om at anslagsvis 85% av norske fiskekvoter fiskes av de 250 største fiskefartøyene, ifølge Menon. Også av beredskapshensyn er det derfor viktig at vi har en differensiert fiskeflåte og at fordelingen mellom de ulike flåtegruppene ligger fast og er forutsigbare.

Når vi tar hensyn til sjømatens næringsinnhold i form karbohydrater, vitaminer mv., samt forekomster av miljøgifter, viser studien at sjømaten kan dekke ca. 60 prosent av det daglige kaloribehovet. I tillegg trengs derfor ca. 800 kcal primært i form av kornprodukter, frukt og grønt, dersom befolkningen skal ha et sunt kosthold også i en krisesituasjon.

Samfunnsoppdrag - Norge kan og bør bli mer selvforsynt med fôr

Regjeringen skriver i meldingen som riktig er at dekningsgraden er mye høyere enn selvforsyningsgraden, bl.a. som følge av andelen sjømat som i dag går til eksport. De peker imidlertid på at dekningsgraden ikke tar hensyn til at rundt 90% av foret til oppdrettsnæringen i dag er basert på importerte råvarer. Det som derimot ikke kommer så godt frem i dette bildet er potensialet for å legge om fôrproduksjonen til i større grad å være basert på norske råvarer. Derfor er vi glad for at regjeringen har igangsatt et samfunnsoppdrag som skal gå frem til 2034 med mål å bli mer selvforsynt med bærekraftig fôr, både til oppdrettsfisk og husdyr i landbruket. Biomarint forum mener at arter på lavere trofisk nivå, inkludert marine alger og dyre- og planteplankton, kan utgjøre en viktig andel av klimavennlig fôr til bruk i akvakultur. At regjeringen i denne meldingen vil legge til rette for økt produksjon av planteprotein er bra. Det vil styrke fôrproduksjon basert på norsk råstoff. Det å utnytte eksisterende ressurser bedre gjennom å benytte restråstoff og sidestrømmer f.eks. fra fiskeindustrien som igjen kan inngå som verdifull råvare i den jordbruksbaserte næring og vice-versa, viser nettopp noe av det samspillet og synergiene vi mener det må legges mer vekt på i krise- og beredskapsplaner fremover.

Næringsmiddel- og bearbeidingsindustrien må gis konkurransedyktige rammebetingelser

Næringsmiddelindustrien er Norges nest største næringsgren og utgjør en utrolig viktig del av verdikjeden for mat. Bearbeidingsindustrien knyttet til matproduksjon spiller en nøkkelrolle i det å ta vare på og utnytte restråstoff. Det er selvsagt viktig mht. matsvinn, klima og miljø. Det blir ikke mindre viktig i en eventuell krisesituasjon. Her er Norge godt stillet gjennom å ha komplette verdikjeder både med avtak av råvarer fra jordbruk, fiskeri og havbruk plassert ut over hele landet. Biomarint forum mener at økt bearbeiding i Norge er viktig for å styrke Norges rolle og forpliktelse både når det kommer til nasjonal og internasjonal matforsyning. Vi derfor enige med regjeringen om at det må vurderes om rammebetingelsene for næringsmiddelindustri i Norge er

gode nok og at industriledet må styrkes, slik at de sikres konkurransedyktige rammevilkår som både gir bedriftene muligheter til å investere i ny teknologi og samtidig tilrettelegger for kompetansebygging i helårlige stillinger for de ansatte.

Bedre markedsadgang for sjømat til Europa må ses i en større sammenheng

Vi håper regjeringen har rett i at handel med våre naboland og resten av EU i de fleste krisesituasjoner vil være til stede, men at vi likevel tar høyde for god nasjonal matvareberedskap. Biomarint forum mener at må føres en politikk som bidrar til reduserte tollsatser på bearbejdede sjømatprodukter slik at bearbejdingsgraden i Norge kan økes. Vi mener derfor at markedsadgangen for sjømatprodukter fra Norge til EU i større grad må ses i sammenheng med EUs offensive interesser på energiområdet og den sikkerhets- og beredskapssituasjonen både Norge og våre nærmeste handelspartnere i EU står i.

Sjømatens rolle må få sin rettmessige plass når rapportene fra Riksrevisjon og Totalberedskapskommisjonen skal følges opp

Det er bra regjeringen sier den vil følge opp rapportene fra Riksrevisjonen og Totalberedskapskommisjonen, men det må gjøres med utgangspunkt i rette premisser. Biomarint forum mener at sjømatens rolle, av hensyn til Norges befolkning, må sikres en helt annen behandling i det sikkerhets- og beredskapsarbeidet som gjøres fremover enn det som har vært tilfelle frem til nå.

Med hilsen
BIOMARINT FORUM

Jørn Prangerød
Daglig leder